

Posudek bakalářské práce na téma

**Synonymorientierte Analyse ausgewählter Gedichte in Prosa von Iwan Turgenew in
Theodor Commichaus Übersetzung**

Autor: Jagor Davydzka

ÚGS FF UK 2021

Posudek vedoucí práce

0. Úvodem chci poznamenat, že předloženou práci jsem konzultovala na rozdíl od ostatních velmi málo. Poprvé jsem viděla pouze část teoretické kapitoly o synonymii a doporučila používat standardních lexikologických zdrojů (např. Schippan). Po velké pauze jsem dostala komentář k první básni v próze. Ten vypadal slibně. Poslední (ale zřejmě nikoli zcela konečnou) verzi celého textu jsem dostala již po termínu: mailem k nahlédnutí na poslední chvíli, a to těsně před odevzdáním, a navíc v době dovolené. Z náhledu jsem dostala dojem, že analýza ruských a německých textů autora velmi těšila, protože byl zřejmý jeho zájem o propojení lingvisticko-translatologického a literárního rozboru, navíc se mohl opřít o výbornou znalost ruštiny.
1. **Cílem BP je na několika příkladech posoudit, do jaké míry reflektuje literární sdělení Ivana Sergejeviče Turgeněva překlad, jehož autorem je Theodor Commichau (1870–1939, slavista, překladatel souborného díla Puškinova, jeden z jedenácti překladatelů Evžena Oněgina do němčiny).** Průzkum synonym ve zdrojovém i cílovém textu na vybraných výrazech, které jsou pro takovou analýzu nosné, se opírá o základ z germanistické teoretické literatury, o řadu slovníků, částečně o korpusová data a vlastní zkušenost s ruštinou. Skutečnost, že Commichau je ve srovnání s jinými překladateli z ruštiny do němčiny vnímán kriticky (zvláště co se veršovaného Oněgina týče), je dostatečným podnětem k tomu, aby někdo zaměřil pozornost i na německou verzi Turgeněvových básní v próze.
2. Práce je členěna na teoretickou a praktickou část. V teoretickém oddíle se zabývá synonymií, v praktickém pak analýzami vybraných překladových protějšků. V první, **teoretické části** vychází autor z formulace Hadumod Bussmann, která považuje synonymii z hlediska lexikologie, stylistiky a gramatiky za kontroverzní pojem. (Nutno poznamenat, že na pozadí množství sekundárních zdrojů, které zřídka kdy přinášejí něco převratného a liší se tu a tam v okrajovostech, zaznívá tento názor zcela oprávněně.) A právě přehledka „kontroverzí“ je náplní této kapitoly. Jeden názor střídá druhý, k definitivnímu řešení nelze dospět. Odborné názory z novější literatury jsou sesbírány ze starších i novějších zdrojů, přičemž autor se logicky přiklání k velkorysému pojetí

synonymie, která mu vzhledem k jeho tématu konvenuje nejlépe, a tak uzavírá větou, že *vnímá všechna synonyma jako parciální*.

Vytknout by se dalo tomuto přehledu leccos. Mj. to, že jde o směs názorů, které cituje např. i podle kvalifikační práce (str. 11, kde je Filipec zkopírován z dipl. práce M. Sikory, uvedené v seznamu online zdrojů). Font ve jméně Josefa Filipce v seznamu tištěné literatury ale prozrazuje (typograficky nesjednoceno, kapitálky), že pracoval právě jen s citacemi v elektronické verzi. Na str. 8 dole je něco nedokončeno („aka“?). Závěrečné slovo k synonymii je uvedeno citátem ze slovníku Schemana/Birkenhauera 2012 (Wörterbuch der Redensarten).

Z doktorské práce od Paasch se autor dostane k termínu *interlingvální synonymie*, jako by toto byl nový termín. Kdyby byl autor vzal do ruky Filipce, mohl o zacházení s termínem SYNONYMIE napsat něco přesnějšího. Ostatně na Filipce se na str. 15 odvolává, ale nejsou jasné hranice citace resp. myšlenky od něj převzaté (Filipec 1961: 257).

Dále citovaná Kazzazi (2019:257) je uvedena v sekundární literatuře jaksi skrytě. (Institutionelle und individuelle Mehrsprachigkeit. Eds.: Karin Luttermann, Kerstin Kazzazi, Claus Luttermann). Nalezeno v Google books, ale neuvedeno jako zdroj v online verzi.

Závěr teoretické kapitoly je po bližším prozkoumání vskutku jakousi mozaikou, kterou autor završuje tím, že čtenáři doporučuje jeden z citovaných pramenů, a to bibliografii k synonymii a antonymii od Kloudové z roku 2015. Ale tento pramen v bibliografii nenajdeme.

Lze tedy shrnout, že práce se sekundární literaturou nese stopy spěchu a povrchnosti (*Thea Schippan* byla germanistka, proto není možné k ní vztahovat zájmeno „er“, viz str. 7). Přehled týkající se problémů se stanovením synonymických výrazů se opírá o celou řadu autorů, a to včetně popularizátora Bastiana Sicka, kde se exemplifikuje protikladnost a proměnlivost významu resp. jeho kontextuální podmíněnost na obratu *Faust aufs Auge*. Tu lze samozřejmě doložit podle nových slovníků, např. Dudena online.

Závěrečná bibliografie by potřebovala soustředění, aby mohla být sjednocena a doplněna (např. o data přístupů k jednotlivým URL). A mimo jiné: Jak se do bibliografie zařazují záznamy, které jsou v originálu psány azbukou?

- 3. Ve druhé, praktické části**, kde jsou přesvědčivě analyzována jednotlivá překladatelská řešení, je postup již konsistentnější. Na textu je vidět, že porovnávání ruské a německé verze Turgeněvových textů autora zaujalo. Vybral celou řadu dobrých příkladů, které bylo možno velmi dobře komentovat. Opírá se při tom o slovníky ruské, ale i o slovník Grimmův (respektuje dobový aspekt), klade trefné otázky, překladatelská řešení hodnotí z hlediska zachování funkce původního literárního textu. Některá Commichauova řešení schvaluje, část vidí kriticky, vše je zdůvodněno. Nikdo nečeká, že autor dodá v BP nějakou všeplatnou odpověď na otázky týkající se kvality Commichauova překladu. Vzhledem k množství analyzovaných případů není jednoznačná odpověď ani možná. Snad proto formuloval závěr (FAZIT) tak obecně. Ale proč neshrнул alespoň konkrétně to, co analyzované případy ukázaly? Takto se čtenář z této kapitoly nic nedozví! Zato co se synonymie týče, bylo možno všeobecně známé pravdy o synonymii v závěru zredukovat a také přezkoumat smysl formulací. Navíc je velká škoda, že ani v komentářích, které jsou celkem vydařené, nebyly vycytlány jazykové chyby.

V rámci obhajoby budou nastolena tato dvě témata:

1. Charakterizujte zpracování synonym v použitých ruských slovnících (objem jejich nabídky, řazení, stylistické značení).
2. Jak postupuje při prezentaci synonymie Duden online?

Závěr:

Jde o práci, která vznikala v době lockdownu. Tím si vysvětluji fakt, že autor hledal všemožné informace na internetu a ve velkém množství literatury o synonymii se ztrácel, a tak vsadil nakonec na řešení, že uvede pestrou paletu jednotlivých názorů směřujících hlavně k případu závěrem zmíněné *interlingvální synonymie*.

Rozevlátost teoretického úvodu je kompenzována docela zdařilými analýzami německých a ruských textů. Autor si však zřejmě nedokázal práci časově rozvrhnout tak, aby zbyl čas na odstranění zde jmenovaných nedostatků. Zamrzí, že nevyužil častých průběžných konzultací, které by bývaly vedly k odstranění většiny defektů.

Práci k obhajobě doporučuji, i když s velkými rozpaky. Výsledek hodnocení (zatím 3-4) se změní v závislosti na kvalitě kandidátovy přípravy (viz výše uvedené otázky).

Praha 27. 8. 2021